

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นระบบเปิด (Open Economy) ซึ่งขนาดของการเปิดนั้น สามารถวัดได้จากสัดส่วนผลรวมของมูลค่าการส่งออกและมูลค่าการนำเข้า เปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ (GDP) ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 1.1 จากตัวเลขในตารางจะเห็นชัดว่าสัดส่วนนี้มีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นมาตลอด สอดคล้องให้เห็นว่า ประเทศไทยจำเป็นต้องพึ่งพาต่างประเทศในระดับที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ การพึ่งพาดังกล่าวทำให้ประเทศไทยต้องนำเศรษฐกิจของตนเองไปผูกพันกับความผันผวนตามภาวะเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าหรือเศรษฐกิจโลก นอกจากการมีเศรษฐกิจระบบเปิดแล้ว ลักษณะเด่นสำคัญอีกด้านหนึ่งของประเทศไทย ก็คือ การเป็นประเทศที่เรียกว่า Deficit Country มีการขาดดุลการค้า ขาดแคลนเงินออม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดดุลการค้าที่ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งอาจจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน* ซึ่งนับตั้งแต่มีการกำหนดนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนของไทยในอดีต ค่าเงินบาทมักจะถูกกำหนดให้อยู่กับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐ (Fixed Exchange Rate) มาโดยตลอด ทั้งนี้ก็อาจจะด้วยเหตุผลที่ว่าดอลลาร์สหรัฐเป็นเงินสกุลที่มีค่าแข็ง และเพื่อลดผลกระทบจากเศรษฐกิจภายนอกประเทศ

อย่างไรก็ตาม การนำเอาเงินบาทผูกค่าไว้กับเงินดอลลาร์สหรัฐ เพียงสกุลเดียวนับว่าไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน เพราะประเทศไทยได้ทำการค้ากับหลายประเทศ

---

*อัตราแลกเปลี่ยนมีผลกระทบต่อมูลค่าการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ เช่น ถ้าประเทศไทย ตั้งราคาเงินบาทให้ถูกมาก ๆ เมื่อเทียบกับเงินสกุลของประเทศคู่ค้า สินค้าของประเทศไทยก็จะมีราคาถูกในสายตาของชาวต่างประเทศ ทำให้ความต้องการซื้อสินค้าออกจากไทยมีมากขึ้น ในขณะเดียวกัน การตั้งราคาเงินบาทถูกก็ย่อมหมายถึงว่า เราได้ตั้งราคาของเงินตราต่างประเทศแพงขึ้น เราก็ต้องใช้เงินบาทเป็นจำนวนมากขึ้น เพื่อซื้อเงินตราต่างประเทศจำนวนเท่าเดิมสำหรับไว้ใช้ในการซื้อสินค้าจากนอก ทำให้การนำเข้ามีน้อยลง และการส่งออกมากขึ้น

ตารางที่ 1.1 ขนาดการเปิดของเศรษฐกิจไทย

หน่วย: ล้านบาท

ปี	GDP Current price	Export (X)	Import (M)	X + M
				GDP
2525	846,126	210,818	211,784	49.9
2526	924,913	206,946	254,073	49.8
2527	988,863	241,950	262,557	51.0
2528	1,041,354	270,849	276,943	52.6
2529	1,098,302	310,010	274,075	53.2
2530	1,192,791	371,449	346,101	60.2
2531	1,465,736	505,315	530,825	70.7

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ค่าเงินบาทที่แท้จริงควรจะขึ้นอยู่กับอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับเงินตราของประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ดังนั้นหลังจากปี 2521 รัฐบาลจึงได้ประกาศเลิกผูกค่าเงินบาทกับเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐเพียงสกุลเดียว และหันมาใช้ในการเทียบค่ากับกลุ่มสกุลเงินที่สำคัญจำนวนหนึ่ง (Basket of Currencies)¹ โดยถ่วงน้ำหนักตามความสำคัญของเงินแต่ละสกุล ต่อมาในปลายปีเดียวกันนั้นเอง ก็ได้เปลี่ยนนโยบายใหม่หันมาใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนรายวัน (Daily Fixing) แต่ก็ยังผูกพันกับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐ อยู่ค่อนข้างมาก ค่าเงินบาทเริ่มมีปัญหาเมื่อค่าเงินดอลลาร์สหรัฐมีค่าสูงขึ้นทำให้ค่าเงินบาทสูงขึ้นตามไปด้วย ขณะที่ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาขาดดุลการค้าสูง

¹ ธนาคารแห่งประเทศไทย, ทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา จัดพิมพ์เพื่อเป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพแก่ นายพิสุทธ์ นิมมานเหมินทร์ กรุงเทพฯ, (พ.ศ. 2528), หน้า 69-84.

ขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2524 ระบบ Daily Fixing จึงถูกยกเลิกไปและระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ถูกลบกลับมาใช้ใหม่อีกครั้ง โดยกำหนดให้อัตราแลกเปลี่ยนเท่ากับ 23 บาท : 1 ดอลลาร์สหรัฐ

ภาวะเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ได้ดำเนินมาถึงจุดวิกฤต ในปี 2526 เมื่อยอดขาดดุลการค้าได้ทะยานขึ้นสูงถึง 89,237 ล้านบาท (ตารางที่ 1.2) เนื่องจากค่าเงินบาทได้สูงขึ้นตามค่าเงินดอลลาร์สหรัฐ แม้ว่ารัฐบาลพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การควบคุมสินเชื่อ การเปิด L/C แล้วก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถลดการนำเข้าได้อย่างเพียงพอ เนื่องจากสาเหตุสำคัญคือ ค่าเงินบาทสูงกว่าความเป็นจริง ดังนั้นธนาคารแห่งประเทศไทย จึงได้ลดค่าเงินบาทและเปลี่ยนระบบการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนใหม่ เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2527 ให้ค่าเงินบาทอิงอยู่กับกลุ่มสกุลเงินหลายสกุล และถ่วงน้ำหนักตามความสำคัญทางการค้า โดยเปลี่ยนจาก 23 บาท : 1 ดอลลาร์สหรัฐ เป็น 27 บาท : 1 ดอลลาร์สหรัฐ เป็นการลดค่าเงินลงประมาณร้อยละ 15 แล้วปล่อยให้ค่าเงินบาทสามารถเปลี่ยนแปลงขึ้นลงได้ตลอดเวลา จนทำให้ภาคเอกชน และรัฐบาลต้องปรับตัวและติดตามคู่อัตราแลกเปลี่ยนรายวันกันอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา เพราะค่าเงินตราต่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ตามภาวะเศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ เช่น สหรัฐฯ เยอรมัน อังกฤษและญี่ปุ่น จนทำให้ค่าเงินบาทเปลี่ยนตามไปด้วย ทิศทางค่าเงินบาทภายหลังการลดค่าเงินส่งผลทำให้ค่าเงินบาทเฉลี่ยในไตรมาสที่สี่ของปี 2527 และไตรมาสแรกของปีต่อมาลดลงร้อยละ 9 และ 16 จากช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงตามลำดับ(ตารางที่ 1.3) แต่หลังจากนั้น ค่าเงินบาทก็ได้ขยับตัวสูงขึ้นตลอด จนถึงไตรมาสที่สี่ของปี 2531 อย่างไรก็ตามที่กล่าวมาเป็นเพียงการพิจารณาอัตราแลกเปลี่ยนในนาม (Nominal Exchange Rate)* เท่านั้น ซึ่งการวิเคราะห์ค่าเงินควรพิจารณาจากอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง (Real Exchange Rate)

*อัตราแลกเปลี่ยนในนาม (Nominal Exchange Rate) ต่างไปจากอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง (Real Exchange Rate) ดังนี้คือ

- Nominal Exchange Rate เป็นอัตราแลกเปลี่ยนที่แสดงค่าของเงินตราของประเทศนั้น ต่อหนึ่งหน่วยของเงินตราต่างประเทศ เช่น 25.50 บาท : 1 ดอลลาร์สหรัฐ
- Real Exchange Rate เป็นการปรับ Nominal Exchange Rate ด้วยระดับราคา ความสัมพันธ์ระหว่าง Nominal Exchange Rate (e) กับ Real Exchange Rate (e_r) มีดังนี้

$$e_r = eP^*/p$$

P^* = ดัชนีราคาของต่างประเทศ

P = ดัชนีราคาภายในประเทศ

เพื่อชี้ให้เห็นทิศทางการเคลื่อนไหวของค่าเงินที่แท้จริง* เช่น ประเทศที่มีราคาสินค้าสูงขึ้นเรื่อยๆ (ภาวะเงินเฟ้อ) ค่าของเงินที่แท้จริงจะลดลง ในขณะที่อัตราแลกเปลี่ยนของทางการอาจไม่เปลี่ยนแปลงเลยก็ได้ หากไม่มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความเป็นจริง อัตราแลกเปลี่ยนที่ใช้อยู่ก็อาจบิดเบือนค่าที่แท้จริงของเงินตราของประเทศ นำไปสู่ปัญหาทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ดังนั้นการที่จะต้องหาค่าอัตราแลกเปลี่ยนให้อยู่ในรูปที่แท้จริงจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น

อย่างไรก็ตาม ในรายงานของฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย^๒ ค่าเงินบาทที่เหมาะสมเป็นค่าที่ถ่วงด้วยสัดส่วนทางการค้า หรือ Bilateral weight เช่น การถ่วงน้ำหนักด้วย การนำเข้า (Import weight) การส่งออก (Export weight) และการค้ารวม (Total trade weight) แล้วนำมาปรับด้วยระดับราคาสัมพัทธ์ซึ่งกำหนดให้ราคาคงที่เพื่อติดตามแนวโน้มค่าเงินว่าเปลี่ยนแปลงไปจากปีฐานอย่างไร หลังจากเปลี่ยนมาใช้ระบบตะกร้าเงินก็ได้นำมาเอาทั้งสัดส่วนทางการค้า ระดับราคาในประเทศ และความต้องการซื้อขายเงินตราต่างประเทศในวันที่ผ่านมา เพื่อใช้คำนวณหาสัดส่วนของเงินสกุลต่าง ๆ ในตะกร้าเงินซึ่งยังไม่เป็นที่เปิดเผยสัดส่วนดังกล่าวในปัจจุบัน และจากการศึกษาในเรื่องการถ่วงน้ำหนักในต่างประเทศพบว่า เมื่อมีการปรับเปลี่ยนระบบอัตราแลกเปลี่ยนและหันมากำหนดอัตราแลกเปลี่ยนของเงินตามประเทศคู่ค้าที่สำคัญ (Basket of Currencies) การถ่วงน้ำหนักอัตราแลกเปลี่ยนด้วยสัดส่วนด้านการค้าและการคำนวณตามตะกร้าเงิน อาจจะไม่เหมาะสมกับเป้าหมายการแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้า เพราะว่าการวิเคราะห์ความได้เปรียบในเชิงแข่งขันทางการค้ากับประเทศคู่ค้าควรคำนึงถึงระดับราคาสัมพัทธ์ที่ราคามีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นตัวสะท้อนค่าเงินบาทที่แท้จริง ในช่วง

---

* การวิเคราะห์ค่าเงินบาทที่แท้จริงมีหลายทฤษฎี แต่ทฤษฎีที่นิยมใช้แพร่หลาย ได้แก่ ทฤษฎีค่าเสมอภาคของอำนาจซื้อระหว่างประเทศ (Purchasing Power Parity) ซึ่งมีหลักการพื้นฐานว่า ถ้าระดับราคาเปรียบเทียบของประเทศใดสูงกว่าของต่างประเทศ ประเทศนั้นจะขายสินค้าออกได้น้อยลง อัตราแลกเปลี่ยนหรือค่าเงินจะเป็นตัวปรับให้ภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศอยู่ในภาวะสมดุล โดยค่าเงินของประเทศนั้นจะลดลง ช่วยกระตุ้นการส่งออก ทำให้ดุลการค้าเข้าสู่สมดุล

^๒ ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ และคณะ, "ดัชนีค่าเงินบาทและค่าเงินบาทที่เหมาะสม." หน่วยวิจัยเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย, เมษายน 2522, หน้า 6-10.

ระยะเวลานั้น ๆ การถ่วงน้ำหนักที่ไม่ได้นำเอาข้อมูลราคาสัมพัทธ์เหล่านั้นมาพิจารณา จะทำให้ การปรับตัวของอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินไม่ตรงกับความเป็นจริง และมีความล่าช้าทางด้านเวลา ขณะที่ราคา มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดและ ไม่มีความแน่นอน ดังนั้น การศึกษาการถ่วงน้ำหนัก อัตราแลกเปลี่ยนของค่าเงิน จะต้องศึกษาทั้งการถ่วงน้ำหนักด้วยการค้าและการถ่วงน้ำหนักด้วยความไม่แน่นอนของราคาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ³ เพื่อคำนวณหาค่าเงินที่แท้จริง (Real Effective Exchange Rate) ซึ่งจะเป็นค่าเงินบาทที่เหมาะสม และช่วยให้สามารถ รักษาความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน (Competitive Advantage) ทางด้านการค้ากับต่าง ประเทศได้ การกำหนดค่าถ่วงน้ำหนักเฉพาะอย่างและให้ราคาสัมพัทธ์คงที่นั้น อาจจะทำให้มีค่า เปลี่ยนแปลงไปจากความเป็นจริง ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการส่งออกอันเนื่องมาจากค่าเงิน สูงขึ้นและทำให้การนำเข้าจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น เพราะว่ารราคาสินค้าต่างประเทศถูกกว่าที่เป็น จริง ซึ่งสาเหตุดังกล่าวทำให้ประเทศไทย ได้ประสบปัญหามาแล้วคือ มีการขาดดุลการค้า มาตลอดเวลา ทั้งก่อนและหลังการลดค่าเงินบาทรวมทั้งการปรับเปลี่ยนระบบอัตราแลกเปลี่ยนใน หลายครั้ง โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2526 มียอดขาดดุลการค้ารวมถึง 89 พันล้านบาท และ ประมาณร้อยละ 71 ของยอดขาดดุลนี้ เป็นการขาดดุลการค้ากับประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐ ญี่ปุ่น อังกฤษ เยอรมัน มาเลเซีย สิงคโปร์และฮ่องกง (ตารางที่ 1.2 และ 1.5) หลัง จากได้ลดค่าเงินบาทและปรับเปลี่ยนระบบอัตราแลกเปลี่ยนในปี พ.ศ. 2527 ยอดขาดดุลการค้า ก็ยังอยู่ในระดับสูงเช่นในปี พ.ศ. 2530 ได้ขาดดุลการค้ารวม 45 พันล้านบาท ซึ่งเป็นยอด ขาดดุลการค้ากับประเทศคู่ค้าที่สำคัญ 7 ราย ดังกล่าวมาแล้วถึงร้อยละ 63 จะเห็นได้ว่าการขาด ดุลการค้าส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับประเทศคู่ค้าสำคัญเหล่านี้ และการขาดดุลการค้าก็มีแนวโน้มที่จะเพิ่ม สูงขึ้น จึงชวนให้เกิดข้อสันนิษฐานว่าความผันผวนในดุลการค้าที่มีอยู่มากนั้น สาเหตุประการหนึ่ง อาจเกิดจากอัตราแลกเปลี่ยนของเงินบาทที่ยังไม่ได้ปรับตัวให้เหมาะสม กับสภาพเศรษฐกิจ พื้นฐานของประเทศ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลกระทบของการถ่วงน้ำหนักอัตราแลกเปลี่ยนด้วยวิธีต่าง ๆ ที่มีต่อเป้าหมายดุลการค้าของไทย

³L. Lipschitz, and V. Sundararajan, The International Monetary System : Choices for the Future, (New York: Praeger Publishers, 1982), p. 121-123.

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การถ่วงน้ำหนักอัตราแลกเปลี่ยนในระยะที่ผ่านมา เป็นการคิดเฉพาะสัดส่วนทางการค้า การศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้ได้นำเอาการถ่วงน้ำหนักด้วยวิธีอื่น ๆ มาพิจารณาประกอบ เพื่อให้ได้ อัตราแลกเปลี่ยนของเงินบาทที่เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยยึดผลกระทบต่อเป้าหมายทางด้านดุลการค้า เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา การศึกษาจะเป็นในลักษณะภาพรวมของการค้ากับประเทศคู่ค้าที่สำคัญ 7 ประเทศ โดยครอบคลุมระยะเวลาระหว่างไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2516 ถึงไตรมาสที่สี่ของปี พ.ศ. 2531 เหตุผลที่เลือกปี พ.ศ. 2516 เพราะว่าหลายประเทศเริ่มปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยน ลอยตัว ดุลการค้าและดุลการชำระเงินของไทยอยู่ในภาวะค่อนข้างสมดุล (รูปที่ 1.1) และใช้ปี พ.ศ. 2516 นี้ เป็นปีฐานในการคำนวณหาดัชนีค่าเงิน

ตารางที่ 1.2 ดุลการค้าของไทย ปี พ.ศ. 2524-2531

หน่วย : ล้านบาท

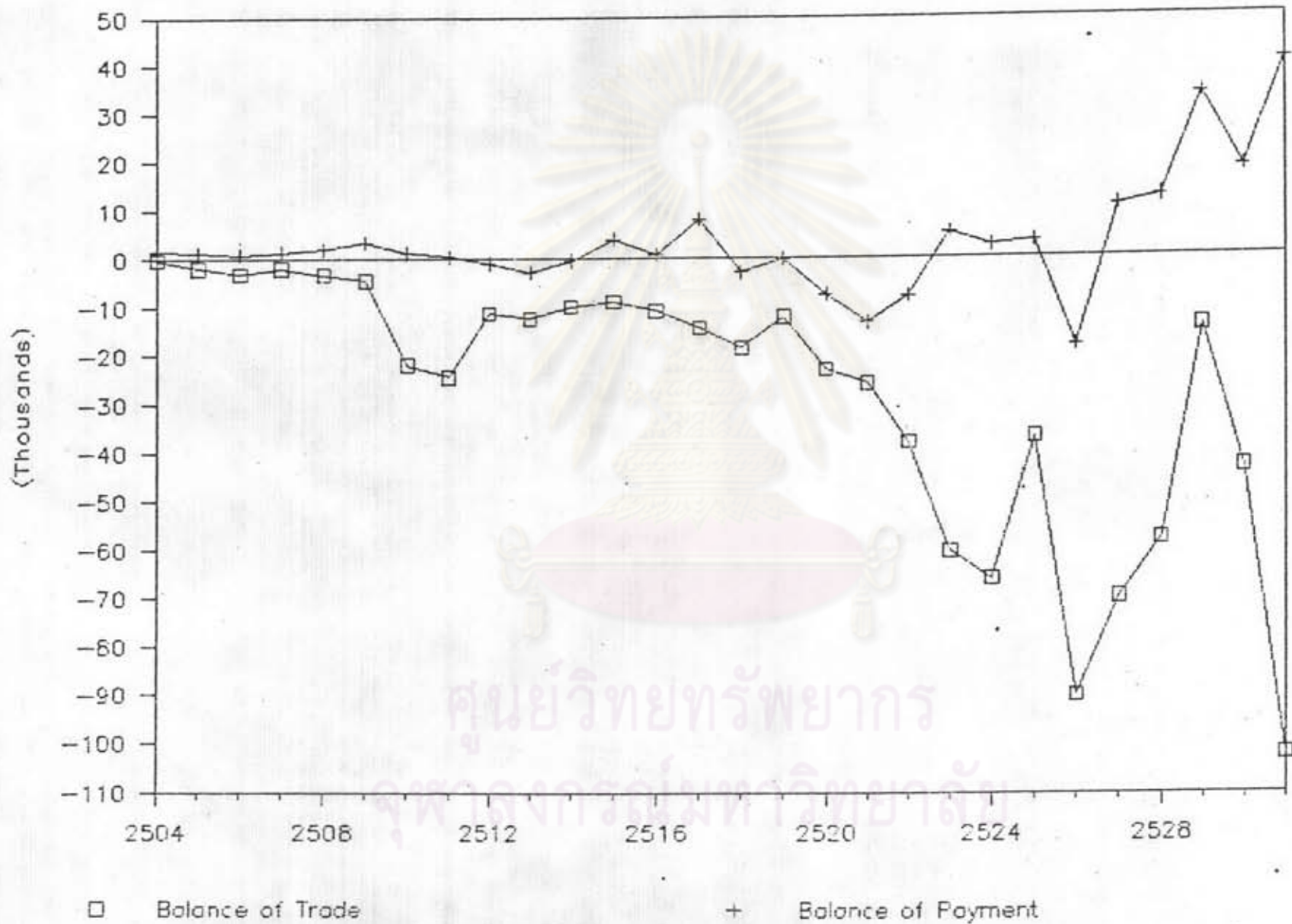
รายการ	2524	2525	2526	2527	2528	2529	2530	2531
สินค้าออก	150,218	157,203	145,076	173,520	191,703	231,481	296,500	400,822
สินค้าเข้า	216,001	193,320	234,313	242,284	253,374	245,690	342,200	502,993
ดุลการค้า	-65,783	-36,117	-89,237	-68,764	-61,671	-14,209	-45,700	-102,171

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

*ประกอบด้วย 7 ประเทศ คือ สหรัฐฯ ญี่ปุ่น อังกฤษ เยอรมัน มาเลเซีย สิงคโปร์ และฮ่องกง ซึ่งมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 60 ของการค้าต่างประเทศรวมของไทย ในระหว่างปี พ.ศ. 2526-2530 (ตารางที่ 1.4) และเป็นกลุ่มประเทศที่ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้เป็นเงินสกุลหลักประกอบในตะกร้าเงิน

รูปที่ 1.1 ดุลการค้าและดุลการชำระเงินของไทย

ตารางที่ 1.3 อัตราแลกเปลี่ยนของประเทศคู่ค้าที่สำคัญเทียบกับดอลลาร์สหรัฐฯ

ระยะเวลา		ไทย	สหรัฐฯ	ญี่ปุ่น	เยอรมัน	อังกฤษ	มาเลเซีย	สิงคโปร์	ฮ่องกง
2527	Q ₁	23.00	1.00	231.01	2.7025	0.6971	2.3243	2.1162	7.7936
	Q ₂	23.000	1.00	229.61	2.7095	0.7160	2.3021	2.0995	7.7919
	Q ₃	23.000	1.00	243.46	2.9189	0.7706	2.3416	2.1525	7.8405
	Q ₄	25.557	1.00	246.02	3.0529	0.8222	2.4066	2.1641	7.8183
2528	Q ₁	27.778	1.00	257.68	3.2563	0.8967	2.5372	2.2388	7.8027
	Q ₂	27.443	1.00	250.73	3.0867	0.7952	2.4809	2.2221	7.7778
	Q ₃	26.945	1.00	238.64	2.8490	0.7268	2.4741	2.2180	7.7857
	Q ₄	26.470	1.00	207.09	2.5839	0.6960	2.4400	2.1217	7.8000
2529	Q ₁	26.504	1.00	187.88	2.3463	0.6943	2.4835	2.1433	7.8088
	Q ₂	26.364	1.00	170.13	2.2464	0.6628	2.6075	2.2090	7.8052
	Q ₃	26.127	1.00	155.77	2.0856	0.6714	2.6230	2.1713	7.8050
	Q ₄	26.200	1.00	160.29	2.0076	0.6996	2.6117	2.1861	7.7967
2530	Q ₁	25.866	1.00	153.17	1.8395	0.6486	2.5478	2.1453	7.7894
	Q ₂	25.683	1.00	142.67	1.8052	0.6087	2.4899	2.1236	7.8052
	Q ₃	25.854	1.00	146.92	1.8393	0.6186	2.5329	2.1064	7.8074
	Q ₄	25.487	1.00	135.79	1.7055	0.5699	2.5079	2.0486	7.7888
2531	Q ₁	25.253	1.00	128.00	1.6758	0.5566	2.5630	2.0186	7.8030
	Q ₂	25.186	1.00	125.61	1.7075	0.5426	2.5814	2.0135	7.8186
	Q ₃	25.526	1.00	133.71	1.8661	0.5898	2.6470	2.0424	7.8112
	Q ₄	25.210	1.00	125.28	1.7756	0.5585	2.6838	1.9752	7.8111

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 1.4 มูลค่าการค้ารวมของไทยกับประเทศคู่ค้าที่สำคัญ

หน่วย : ล้านบาท

ประเทศ	2526	2527	2528	2529	2530	2531	รวม
1. สหรัฐฯ	51,603	62,589	66,571	75,928	96,813	150,422	513,926
2. ญี่ปุ่น	86,844	88,992	91,740	96,135	131,153	213,317	708,181
3. เยอรมัน	16,170	16,097	20,789	24,638	34,423	46,207	158,324
4. อังกฤษ	8,380	9,652	11,273	15,202	21,550	30,070	96,132
5. มาเลเซีย	19,298	20,143	24,455	20,143	24,552	22,694	150,583
6. สิงคโปร์	26,536	33,757	34,062	36,341	52,958	69,177	252,831
7.ฮ่องกง	9,985	9,696	10,721	12,947	17,345	24,338	85,032
รวม 1-7	218,816	240,926	259,616	281,334	378,794	556,225	1,965,009
ร้อยละของการ-							
ค้าทั้งหมด	58.65	57.31	58.40	59.26	59.73	61.76	60.51
มูลค่าการค้ารวม-							
ทั้งหมดของไทย	373,081	420,392	444,535	474,741	634,193	900,631	3,247,573

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 1.5 ดุลการค้าของไทยกับประเทศคู่ค้าที่สำคัญ

หน่วย : ล้านบาท

ประเทศ	2526	2527	2528	2529	2530	2531
สหรัฐอเมริกา	-7,813	-2,557	9,582	7,701	14,116	12,113
ญี่ปุ่น	-42,670	-43,272	-40,759	-30,522	-42,274	-80,440
เยอรมัน	-5,960	-4,505	-6,366	-3,097	-5,095	-7,510
อังกฤษ	-2,400	-1,821	-1,632	-324	-115	-351
มาเลเซีย	-6,177	-3,643	-5,179	-93	-3,927	1,744
สิงคโปร์	-2,710	-4,651	-3,396	4,844	956	81
ฮ่องกง	4,577	3,596	4,876	5,647	7,684	11,818
รวม	-63,153	-56,853	-42,874	-15,844	-28,655	-62,546
ร้อยละของการ-						
ขาดดุลการค้า	70.77	82.68	69.52	111.51	62.70	61.22
ดุลการค้ารวม-						
ทั้งหมด	-89,237	-68,764	-61,671	-14,209	-45,700	-102,171

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

1.4 วิธีการศึกษา

การศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้ จะใช้วิธีวิเคราะห์พื้นฐานตามแนวของ Lipschitz and Sundararajan⁴ ซึ่งใช้ Variance-minimizing Approach (ภาคผนวก ค) ในการหาค่าถ่วงน้ำหนัก แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ผลกระทบการถ่วงน้ำหนักที่มีต่อเป้าหมายดุลการค้าของประเทศ โดยมีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

1. คำนวณหาค่า Effective Exchange Rate และดัชนีราคาสินค้าต่างประเทศ โดยการถ่วงน้ำหนักด้วย Import weight, Export weight, Total trade weight และการถ่วงน้ำหนักตามแนวของ Lipschitz นำผลที่ได้ไปคำนวณหาดัชนีค่าเงินที่แท้จริง (Real Effective Exchange Rate Index) เพื่อใช้เป็นค่าของตัวแปรในแบบจำลอง

2. แบบจำลองการค้ำที่สร้างขึ้น เป็นระบบสมการต่อเนื่อง (Simultaneous Equations System) เกี่ยวกับ อุปสงค์การส่งออก-นำเข้า และอุปทานของการส่งออก-นำเข้า ซึ่งดุลยภาพในตลาดสินค้าถูกกำหนดด้วยความพอดีของอุปสงค์และอุปทาน การเปลี่ยนแปลงของระดับราคาสินค้าและอัตราแลกเปลี่ยนจะเป็นตัวปรับให้เกิดภาวะสมดุล โดยใช้แนวความคิดพื้นฐานจากแบบจำลองของ William Branson⁵ รวมทั้งผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่มีผู้ศึกษามาแล้ว เพื่อมาปรับปรุงเป็นแบบจำลองทางการค้า และใช้ Ordinary Least Squares (OLS) ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ต่างๆ ของแบบจำลอง

3. พิจารณาเปรียบเทียบผลกระทบ จากการถ่วงน้ำหนักด้วยวิธีต่าง ๆ ว่าจะมีผลทำให้ดุลการค้าถูกบิดเบือนอย่างไรบ้าง ผลดังกล่าวสามารถหาได้จาก การใช้ความยืดหยุ่นในแบบจำลองทางการค้า เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ ซึ่งความยืดหยุ่นจากการใช้ค่าถ่วงน้ำหนักด้วยวิธีต่าง ๆ แสดงถึง อัตราส่วนการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรเป้าหมายกับการเปลี่ยนแปลงตัวแปรที่ได้ถ่วงน้ำหนักด้วยวิธีต่าง ๆ

⁴L. Lipschitz, and V. Sundararajan, "The Optimal Basket in A World of Generalized Floating", IMF Staff Papers (1980), p. 80-100.

⁵W.H. Branson and L. T. Katseli-Papaefstratiou, "Exchange Rate Policy for Developing Countries", (Princeton University, International Finance Section, November 1978), p. 30-47.

1.5 ข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูล

1. ข้อมูลด้านมูลค่าการส่งออก-นำเข้า อัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลต่าง ๆ ของประเทศคู่ค้า ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของไทยและประเทศคู่ค้า ดัชนีราคาผู้บริโภคทั้งของไทยและประเทศคู่ค้า ใช้ข้อมูลรายไตรมาส เป็นอนุกรมเวลา (Time Series)

2. ข้อมูลที่ใช้ทั้งหมด เป็นข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) จากธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ International Financial Statistics และ Quarterly Bulletin of Statistics for Asia and the Pacific

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

งานวิจัยฉบับนี้ จะแสดงให้เห็นถึงผลกระทบของการถ่วงน้ำหนักอัตราแลกเปลี่ยนต่อเป้าหมายทางด้านดุลการค้า ด้วยการนำเอาค่าถ่วงน้ำหนักวิธีต่าง ๆ มาใช้คำนวณหาค่าเงินและดูผลกระทบที่เกิดขึ้น ซึ่งจะให้ประโยชน์ที่สำคัญดังนี้

1. สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนของเงินบาทจากการถ่วงน้ำหนักด้วยชนิดต่าง ๆ
2. ทำให้ทราบผลกระทบของการใช้ค่าถ่วงน้ำหนักอัตราแลกเปลี่ยนต่อการค้าระหว่างประเทศ
3. ช่วยให้ผู้สามารถกำหนดค่าเงินบาทที่เหมาะสม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย